

November 2005

Andringa Staach Nijs

42

Orgaan van de
Andringa Stichting

ANDRINGA STICHTING ADRESSEN

Correspondentieadres (en tijdelijk secretariaat)

Mw. Tsjikke Andringa
Leeuwerikstraat 5
9269 NB VEENWOUDEN
Tel. 0511 - 472207
NIEUW E-mail adres: andringastichting@hetnet.nl

Voorzitter (ad-interim)

Dhr. Herman Andringa
Hoofdweg 205
8474 CG OLDEHOLTPADE
E-mail: herman.andringa@home.nl

Penningmeester

Mw. Eppie Andringa - Bijma
Waterlelie 5
9291 JP KOLLUM
Alle geldhandelingen voortaan alleen via onze Zakelijke Girorekening:

Postgiro 99008 – t.n.v. Andringa Stichting, Waterlelie 5, 9291 JP Kollum
(Het Rabo-banknummer is met ingang van 17 maart 2005 vervallen)

Beheer Andringa Boeken en Kalenders

Dhr. en mw. Ferdinand en Nelly Ettema – Andringa
Geert Knolweg 48
8501 MK JOURE
Na ontvangst van het bedrag op het gironummer van de Andringa Stichting krijgt u het bestelde thuisgestuurd. Persoonlijk afhalen en betalen kan ook, maar na afspraak. Voor meer informatie zie pag. 28.

Eindredacteur ASN – Andringa Staach Nijs

Dhr. Piet Andringa
Bouwmeestershoeve 208
7326 RP APELDOORN

Beheer Andringa familie archief – ook voor al uw familieberichten !!!

Mw. Tsjikke Andringa
Leeuwerikstraat 5
9269 NB VEENWOUDEN
Tel. 0511 - 472207
E-mail: tsjikkeandringa@hetnet.nl of andringastichting@hetnet.nl

Lees eerst deze pagina van Andringa Staach Nijs nummer 42 (ASN 42) met vragen, opmerkingen en mededelingen!

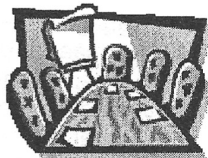
1: Bij dit Andringa familiekrantje is een **acceptgirostrook** gevoegd. Mocht u deze willen gebruiken om geld over te maken naar de Andringa Stichting, dan graag **duidelijk vermelden**:

- **het over te maken bedrag**
- **uw eigen bank/gironummer**
- **uw naam (met familiecode)**
- **uw adres met woonplaats**
- **aankruisen / invullen waarvoor het is bestemd**

Ook bij overmaking via telebankieren geldt bovenstaand verzoek. Het banknummer van Andringa Stichting is in maart 2005 opgeheven. Alle geldhandelingen voor de **Andringa Stichting** gaan nu alleen via **Postgiro 99008**. Het adres blijft: **Waterlelie 5, 9291 JP Kollum**

2: Op onze oproep in ASN 41 om **nieuwe bestuursleden** heeft mw. Ida Okx – Andringa (LE) zich beschikbaar gesteld, fantastisch. Wij zijn echter nog steeds vol goede moed op zoek naar meer mensen die het huidige bestuur willen komen versterken en ondersteunen.

Denk niet te lang na, maar reageer snel, mail, schrijf of bel! Van harte welkom!

3: Bent u niet (meer) geïnteresseerd in het Andringa Staach Nijs, ons twee maal per jaar verschijnend Andringa familiekrantje of woont op uw adres geen Andringa meer? Is het **ADRES** op uw envelop **NIET CORRECT** weergegeven en/of staat er geen familiecode (zie twee ?? links boven uw adres) of een onjuiste familiecode op vermeld? **GRAAG EEN REACTIE** (eventueel met het originele adresstickertje) sturen naar: Mw. Tsjikke Andringa, Leeuwerikstraat 5, 9269 NB Veenwouden. Tel. 0511 - 472207

4: **Nog snel een origineel cadeautje nodig? Andringa verjaardagkunstkalanders zijn na betaling af te halen in:**

Apeldoorn Piet Andringa – Bouwmeesterhoeve 208, 7326 RP
Leeuwarden Mw. C. Andringa – Janson, Dennenstraat 22, 8924 CJ
Oldeholtpade (Herman), **Veenwouden** (Tsjikke) (ACTIE-AANBOD pag. 28)
Joure Fam. Ettema, Geert Knolweg 48, 8501 MK – vlakbij rotonde -

Vreemd om deze column te tikken in Arquinequin op Gran Canaria. Een poosje geleden ben ik vertrokken voor een, voor mijn doen, lange reis. Een reis die mij zal voeren over de Atlantische Oceaan, van Las Palmas naar Cadiz in zuid Spanje. Ik ben hier heen gevlogen met Transavia. En nu zit ik alleen, maar niet eenzaam, in een mooi huis met een klein zwembad en uitzicht op de oceaan. In de huizen om mij heen zijn veel andere nationaliteiten. Vooral veel Scandinaviërs. Mijn naaste buurman is een Schot. Het weer is buitengewoon mooi, ook voor hier: zon en een wolkenloze hemel, veel wind en midden op de dag is het ongeveer dertig graden Celsius. Kortom, het is hier zeer goed uit te houden. Het is genieten van het uitzicht en de vrijheid die ik voel. Op de valreep heb ik nog enkele boeken in mijn bagage gepropt. Twee delen van J.J. Voskuil: 'Terloops' en 'Buiten Schot', voettochten uit 1957-1973 en 1974-1982 (bijna allemaal in Frankrijk). Het eerste heb ik al uit en lang zal ik dus niet met dit leesvoer doen. Ik heb nog zeeën van tijd voor mij denk ik en dat versterkt mijn geluksgevoel.

Het lezen wissel ik af met het leren van de Spaanse taal. Een aardige stapel leerboeken heb ik meegenomen. Het was een hele sjouw. Normaal haalt mijn zoon mij op als ik aankom op dit, voor een groot deel kale, rotsige eiland. Hij is er nu niet en ik moet mij alleen zien te redden. "Je neemt maar een taxi", zei hij door de telefoon. Het woord taxi komt niet eens bij me op. Taxi's zijn voor de jeugd van nu en niet voor mij. Als 'oorlogskind' kijk ik altijd eerst of er een bus en natuurlijk is er een bus van het vliegveld naar zijn woonplaats in het zuiden. Met de ontzagwekkende hoeveelheid bagage die ik voor deze reis heb meegesleept is dat een heel avontuur. Maar het blijkt te gaan. En voor 5 euro kom ik op de plaats waarvoor ik anders minstens 50 euro zou hebben betaald. Dat geeft voldoening.

Op identieke wijze runt het bestuur de Andringa Stichting, onze kleine organisatie. Wij zijn zuinig, op het gierige af, omdat het niet om ons, maar om uw geld gaat. Ons werkkapitaal wordt bij elkaar gebracht met bijdragen van vooral oudere familieleden. Een deel van ons vermogen zit in de voorraad boeken en kalenders. Vorig jaar zijn er vijfhonderd prachtige familiekalenders gedrukt waarvan er direct bij het uitkomen ruim honderd verkocht zijn. Na de eerste snelle en hoopvolle start van de verkoop is deze gestagneerd. Het is nog niet geworden wat wij ervan verwacht hadden. Misschien hebben wij te weinig reclame gemaakt en hadden wij harder op onze trommel moeten roffelen. Hoe dan ook, de verkoop kan beter, want nu zitten wij nog met een voorraad, die snel mag slinken.. Nu de feestdagen naderen en veel mensen op zoek zijn naar een origineel en goedkoop

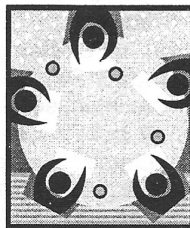
geschenk ligt het voor de hand om de kalender als een eerste klas relatiegeschenk onder uw aandacht te brengen. Onze familiekalender is echt een prachtig cadeau. Is dat geen goed idee? U bent verlost van het zoeken naar een leuk geschenk en onze kas wordt gespekt voor nieuwe projecten! Twee vliegen in een klap! Meteen aanschaffen zou ik willen zeggen, want waar kunt u zo'n kunstwerk krijgen? Het is uniek, origineel en kost niet veel! Ik geef het voorbeeld door er hier eentje achter te laten. Neen, niet op het kleinste vertrek: pontificaal in ieders zicht. Als alle trouwe leden dat doen dan weet ik zeker dat we volgend jaar geen speciale acties meer op touw hoeven te zetten en dat de verjaardagskalenders met afbeeldingen door Andringa kunstenaars, evenals het eerste Andringa boek, in waarde zijn toegenomen.

Herman Andringa – NB 22114

BESTUURSZAKEN

Het Andringa Stichtings Bestuur (ASB) heeft in 2005:

- op 9 februari, 20 juni en 12 september vergaderd (en gaat ook nog op 13 december vergaderen)
- in januari ASN 40 en in mei ASN 41 verzonden (en zal in november ASN 42 verzenden)
- in maart het Rabobanknummer van de Stichting opgeheven (alle geldhandelingen gaan nu alleen via de zakelijke girorekening 99008 te Kollum)
- een positief saldo op zowel spaarrekening als lopende rekening, maar misschien niet meer na drukken en verzenden van ASN 42
- sinds invoering van de financiële administratie in een computerprogramma meer inzicht in het aantal wel of niet betalende abonnees en de vele giften, waarvoor hartelijk dank!!!
- heeft eveneens kunnen constateren dat een groot aantal Andringa's (de afgelopen jaren) nog geen abonnementsgeld heeft overgemaakt
- nog heel veel kalenders in voorraad, nog vrij veel Andringa boeken deel II, maar nog slechts 1 of 2 Andringa boeken deel I
- op 23 juli afscheid genomen van de oud-bestuursleden Hans & Thea en van Karin & Jurrie tijdens een gezellige bijeenkomst te Lemmer
- sinds dit jaar veelvuldig contact per e-mail met alle bestuursleden
- de bestuursfuncties zo goed mogelijk verdeeld (zie pag. 2)
- ook voor de komende jaren nog een aantal mensen nodig die willen meedraaien in het ASB, meedenken over de nieuwe ontwikkelingen en meewerken aan archief en ASN, wie stelt zich beschikbaar?
- en zal op 13 december Ida als nieuwe bestuurslid verwelkomen!!!

Inleiding

In ASN 35 heb ik een artikel gepubliceerd over Friese zeehelden in de Gouden Eeuw. Hierin komt kapitein ter Admiraliteit Joris Andringa (Z7 in Andringa boek I) voor. In ASN 10 vond ik nog een artikel over deze zeeheld geschreven door Johan Nota, een van onze vroegere bestuursleden. Joris diende al onder Michiel de Ruyter tijdens de oorlogen tussen 1672 en 1674 en speelde een belangrijke rol bij de verdediging van het Vaderland met zijn schip "Stad en Lande". De Friese bijdrage bestond toen uit liefst 17 oorlogsbodems w.o. de Westergo, de Oostergo en de Elf steden. Omdat er weinig bekend is over wat er in Friesland gebeurde in de periode 1672-1674 en ik over nogal wat documentatie beschik, heb ik in de Andringa boeken gezocht naar sporen van onze voorouders die een rol hebben gespeeld tijdens deze "derde Engelse oorlog".

Voorgeschiedenis

Omdat misschien niet iedereen op de hoogte is van wat er in 1672, het "rampjaar", gebeurde volgt hier een korte samenvatting. Tussen 1600 en 1700 bloeide de Republiek der Nederlanden door de handel en de scheepvaart. Dat maakte de ons omringende landen buitengewoon afgunstig. Zij zochten een gelegenheid om een eind te maken aan de macht van de Republiek. In april 1672 werd de Republiek de oorlog verklaard door Engeland, Frankrijk en Münster. De Republiek werd van vier zijden aangevallen namelijk door Karel II van Engeland via de zee kant, door Lodewijk XIV van Frankrijk via de zuidoost zijde, vanuit Duitsland door bisschop Berend van Galen van Münster en door de bisschoppen van Keulen en Luik vanuit de zuidkant. Karel II en Lodewijk XIV hadden in het geheim in Dover een verdrag gesloten. Ze beraamden een aanval op de rijke Republiek en hadden de buit bij voorbaat al verdeeld! Berend van Galen had nog een appeltje te schillen met de Hollanders omdat hij zich bij enkele grensconflicten beledigd had gevoeld door de Staten Generaal! En hij bracht zijn vrienden mee!

In de geschiedenisboekjes staat vermeld bij 1672: "De regering was radeloos, het volk was redeloos en het land was reddeloos" en de moord op de gebroeders de Witt. Zoals heel vaak zal uit mijn verhaal duidelijk worden dat de werkelijkheid heel wat genuanceerder was en dat deze feiten eigenlijk van minder belang waren dan wordt gesuggereerd. Staatkundig gezien werd het land bestuurd door de Staten Generaal met Johan de Witt als raadpensionaris tijdens het eerste stadhouderloze tijdperk. Door de benoeming van Willem III tot stadhouder in 1672 kwam daaraan een einde. Het Staatse leger werd aangevoerd door Prins Johan Maurits van Nassau-Siegen, een zeer ervaren legeraanvoerder die zijn sporen had verdiend in

Brazilië, met Hans Willem rijksbaron van Aylva uit Holwerd als commandant in de Noordelijke provincies, Carl Rabenhaupt als commandant in Groningen en veldmaarschalk Wirtz en generaal Montbas in de Betuwe. Stadhouders Willem III bemoeide zich persoonlijk met de oorlog door herhaalde bezoeken aan bedreigde plaatsen aan de waterlinie met commandanten en waterstaatkundigen o.a. bij Woerden en Bodegraven.

Sporen in de Andringa-boeken

Bij drie personen vond ik een verwijzing naar het rampjaar 1672.

Deze personen zijn:

De eerste persoon: In Andringa boek I onder (61311) op bladzijde 42 bij *Tiaerdt van Andringa*. Hij werd militair en na het doorlopen van de rangen "faendrich" tot "Lt colonel" in de *Eijlerschans* in 1672 "Sergeant majoor" van een regiment soldaten en commandeur. Over schansen, die een belangrijke rol speelden bij de verdediging, volgt later meer in dit verhaal.

De tweede persoon vinden we in Andringa boek I onder (M312) op bladzijde 161 bij *Tinco van Andringa*. Hij was eveneens militair. Dit weten we via een opschrift bij zijn graf in Tjerkgaast, waar hij begraven ligt bij zijn moeder Dedtke Jenckema (zie M21). In ASN 40 zien we op bladzijde 7 dat de prebende van de Akkrumer familie door zijn zussen werd beheerd. Volgens het opschrift is hij op 10 juni 1672 bij "De Slagh tegen de Fransen omtrent het Tolhuis Seer Gloreeselijk gebleven". Dit gebeurde tijdens de overtocht over de Rijn bij het Tolhuis van Lobith door de Franse troepen geleid door de maarschalken Luxembourg, Condé en Turenne, de laatste was een kleinzoon van Willem de Zwijger. Die overtocht duurde enkele dagen en werd op 12 juni bij de Elterberg aanschouwd door Lodewijk XIV, ook wel de Zonnekoning genoemd. Het Staatse leger bij het Tolhuis bestond, naast het leger van 30.000 man van commandant Montbas, uit het infanterieregiment van Hans Willem van Aylva, afgevaardigd door Friesland. Dit leger, dat zich dapper weerde, werd grotendeels door de Franse overmacht verslagen. Tinco behoorde vrijwel zeker tot dit regiment. Tijdens de gevechtshandelingen sneuvelde *Tinco van Andringa* op 10 juni 1672. Van Aylva ontsnapte met slechts een klein deel van zijn regiment en trok zich terug naar Friesland. Door vermoedelijk tegenstrijdige orders trok het leger van generaal Montbas zich te vroeg terug bij het Tolhuis, waarbij de achterblijvenden zonder geschut kwamen te zitten. Dit versnelde de opmars van de Fransen en vergrootte de verliezen bij Van Aylva. De terugtocht droeg wel bij aan de versterking van de verdediging van de waterlinie en de mislukking van de opzet van de Zonnekoning om de rijke gebieden in handen te krijgen.

De derde persoon vinden we in Andringa boek II onder (M221) op bladzijde 45 t/m 48 bij *Romelia van Andringa*. Zij was de dochter van *Tinco van Andringa* en *Eritia van Scheltinga* (zie bij M22 op bladzijde 45). Tinco was in

1672 grietman van Lemsterland. Romelia werd op 29 september 1672 geboren in Leeuwarden. Daar had haar moeder een veilig heenkomen gezocht tegen de oprukkende troepen van de Fransen en de Múnsterse bisschop, die ook Groningen belegerde. Het was de gewoonte van de belegeraars om gijzelaars te nemen uit de veroverde steden en die pas na grote betalingen los te laten. Tinco zal hiervoor beducht zijn geweest en daarbij zijn maatregelen hebben getroffen om dit te voorkomen. Coevorden was op 11 juli 1672 gevallen, Blokzijl werd aangevallen en ook het gebied dat Tinco bestuurde zal zich bedreigd hebben gevoeld.

Verloop van oorlog

Johan de Witt zag in 1671 de oorlog al in het verschiet. Hij zocht en vond steun in Spanje en bij enkele Duitse Staten. In 1672 bestond het Staatse leger in theorie uit 100.000 man maar het bleek dat de verdediging schromelijk was verwaarloosd, het geschut was verroest en de troepen niet goed waren voorbereid. De Staatse vloot was echter door de bemoeienis van Michiel de Ruyter wel in uitstekende conditie. Op 7 juni werd een gecombineerde Engels-Franse vloot bij Solebay verslagen. Helaas vloog daarbij door een toevalstreffer de Friese Westergo de lucht in met alle opvarenden.

Op het land verliep de strijd niet goed. Na de overtocht over de Rijn, die op 17 juni 1672 was voltooid, kon het goed getrainde Franse leger bestaande uit 120.000 man ongehinderd de IJssel oversteken en optrekken naar Utrecht en het Noorden. Berend van Galen (*bijgenaamd "Bommen-Berend" ofwel "de smoarge baarch"*) trok op naar Groningen met 25.000 soldaten en belegerde dit. Ondanks de fouten die door de Hollandse bevelhebbers werden gemaakt tijdens de verdediging, maakten de Fransen een aantal kapitale blunders. De belangrijkste fout was dat men het Hollandse leger onderschatte. Bovendien was er veel rivaliteit onder de Franse generaals en maarschalken, die afzonderlijk rapporteerden aan de Franse "ministre de la Guerre" Louvois. De pas benoemde Stadhouder Willem III was een bekwaam strateeg en wist dit volledig uit te buiten. Carl Rabenhaupt kon stand houden in Groningen en Hans Willem van Aylva reorganiseerde de verdediging van de Noordelijke provincies op bekwame wijze. Het eigenaardige van alles was dat Prins Willem III door Lodewijk XIV nooit de oorlog werd verklaard en dat hij in staat was zijn bezittingen uit steden als Breda en Buren weg te halen! Hij werd door de Fransen beschouwd als een soeverein vorst (van Nassau en Luxemburg) en non-belligerent (= niet-oorlogvoerend) maar hij zou later ruimschoots het tegendeel bewijzen want hij werd in 1688 ook koning van Engeland en Lodewijks felste tegenstander. Door de succesvolle zeeslag bij Solebay kwamen veel gemotiveerde zeesoldaten beschikbaar en deze werden toegevoegd aan het landleger. Het lukte in juli 1672 om de waterlinie te activeren en Holland af te sluiten

voor het Franse leger door het onder water zetten van de zuidelijke toegang tot Holland. Het Staatse landleger werd verdeeld over de toegangen bij Muiden, Nieuwerbrug, Goejanverwellesluis, Schoonhoven en Gorkum. Diverse Franse aanvallen werden afgeslagen o.a. bij Uithoorn over de Amstel door kolonel Palm en bij vestingstad Gorkum door commandant Wirtz. De steden waarop de Zonnekoning het had gemunt vielen dus niet in zijn handen, dus ook niet de Hollandse rijkdom. Hij moest zich tevreden stellen met het plunderen en brandschatten van het armere platteland. De oorlog liep vast in plassen en moerassen en kostte hem geld in plaats van dat het iets opleverde. Al spoedig keerde de Zonnekoning terug naar Frankrijk om zijn feesten voor te zetten! Hij had schoon genoeg van die "Hollandais méchant". Wel ondernamen de Fransen een aantal plundertochten, waarbij veel gijzelaars werden genomen en veel geld van notabelen werd afgeperst. Groningen hield stand bij het beleg van Berend van Galen en zijn leger droop af in augustus 1672. In de winter van 1672 vond weinig activiteit plaats, maar gaandeweg werd in 1673 het leger van Willem III steeds sterker. Bovendien voegde de Duitse Keizer, aanvankelijk neutraal, zich later bij de coalitie tegen Frankrijk.

Op 21 augustus 1673 hield De Ruyter in de slag bij Kijkduin, gesteund door o.a. de Friese oorlogsbodems, de gecombineerde Frans-Engelse vloot af van een landing op onze kust. In november 1673 veroverde Willem III de ravitaleringsstad Bonn op de Fransen en na 17 maanden strijd ontruimden de vijandige troepen hun stellingen en verlieten het grondgebied van de Republiek. Op 19 februari 1674 sloot tenslotte Engeland vrede met de Republiek der Verenigde Nederlanden.

Friese rol

Ondanks de vele schermutselingen van de aanvallende legers waren deze niet in staat de provincie Friesland in handen te krijgen. De drie noordelijke provincies werden bestuurd door de bekwame regentes Albertina Agnes ten behoeve van haar minderjarige zoon Hendrik Casimir II die, na de dood van Willem Frederik in 1664, zijn vader was opgevolgd. Met Hans Willem van Aylva (zijn bijnaam was *De Ontzaglijke*) had zij een uitstekende legeraanvoerder benoemd. Aanvankelijk was de verstandhouding tussen de veldheren Van Aylva en Rabenhaupt slecht maar na de benoeming van Johan Maurits van Nassau-Siegen wist deze, mede door zijn hoge rang, beide veldheren met elkaar te verzoenen zodat een prima samenwerking in het Noorden ontstond.

De Friese verdediging bestond uit een binnenste linie en een buitenste linie. De binnenste linie werd gevormd uit een aantal aardschansen, van Lemmer tot Friese palen, die nog dateerden uit de 80-jarige oorlog. Dit waren versterkingen bij Heerenveen, Kuinre, Oldeberkoop (*Bekhof aan de Tolbrug*) en Blesbrug, verdedigd met geschut en versterkt door een waterlinie in het

gebied van de Linde en de Tjonger. De buitenlinie bestond uit sterke posten bij Blokzijl, Zwartsluis, Rouveen en Steenwijk. Naast de zwaar verdedigde stad Groningen waren er sterke posten bij Nieuweschans, Bourtange en Delfzijl. Na de val van Coevorden werd door de Münstersen een inval gedaan in de Zuidoosthoek, waarbij het lukte Drachten en Ureterp te passeren, maar tussen Nijega en Suameer werd de vijand teruggeslagen. Ook een aanval op de Bandsterschans bij Heerenveen mislukte en men wist geen noordelijk gebied in handen te krijgen. Leeuwarden slaakte een zucht van verlichting! Tussen 27 en 30 augustus 1673 stopten de Münstersen de belegering van de stad Groningen en verlieten de schansen rondom de stad. en hun troepen keerden terug naar het bezette gebied. De Franse troepen keerden terug naar de stellingen in Gelderland. In de loop van september verliet "Bommenberend" Overijssel om zich weer aan zijn "niet-aardse taak" in Münster te wijden en was voor Friesland de oorlog grotendeels voorbij. Op bestuurlijk terrein was wel wat onenigheid ontstaan. Gedwongen door een opstandige volksbeweging, die van de gelegenheid gebruik maakte, probeerde men de grietmannen-statenleden af te zetten en benoemde de stad Leeuwarden een nieuwe regering. Maar de machtige regenten kregen de steun van Albertina-Agnes en Van Aylva, die niet waren gediend van tegenstanders. Zij weken uit naar Sneek. Van Aylva stuurde zijn leger naar Leeuwarden, liet de raddraaiers oppakken en liet de tegenregering afzetten. Daarna was het snel gebeurd met de tegenstand. De grietmannen kwamen daardoor nog sterker in het zadel te zitten en keerden snel terug naar de gebieden waar ze hun vroegere functie opnieuw konden uitoefenen.

Naschrift

Er werd veel schade geleden door de boeren op het platteland en in Groningen door de brandbommen en de granaten van Berend van Galen. Na een vergeefse aanval op de waterlinie bij Uithoorn werden bij wraakacties van de Fransen de steden Oudewater, Zwammerdam en Waverveen in brand gestoken waarbij vele burgers omkwamen! Het duurde lang voordat men de gevolgen van de oorlog te boven kwam.

Omdat veel plattelands-steden weinig tegenstand hadden geboden aan de vijand, mede omdat ze onverdedigbaar waren en brandschatting vreesden, deed het Hollandse leger weinig om deze gebieden te helpen. Deze strategie, door stadhouder Willem III bevolen, had wel ten gevolge dat de tegenstanders sneller moesten vertrekken want er was voor hen te weinig te halen in de rijke gebieden, die wel goed werden verdedigd.

Tot 1713 werd verder oorlog gevoerd, maar dan op Duits, Belgisch en Frans gebied met wisselend succes. In 1713 waren alle partijen moegestreden en werd de vrede van Rijswijk gesloten.

Piet J. Andringa – Apeldoorn (NC 2113)

“Spoorloos” is een populair programma. Er kijken ongelofelijk veel mensen naar. Zelf ben ik niet zo'n verrent tv kijker en heb ik nooit eerder een aflevering van dit programma bekeken. “Sprakeloos” is (nog) geen programma, maar het lijkt mij wel wat om te maken...Daarover gaat mijn

verhaaltje echter niet. Ik start met mijn eigen sprakeloosheid. Ergens in de loop van augustus 2005 werd ik gebeld door Suze Andringa. Suze is de dochter van Tjerk. Tjerk, niet te verwarren met Tsjerk, die een poos voorzitter is geweest van onze Andringa Stichting en bekend stond als “Tsjerk van Schiermonnikoog”, want Tjerk “zonder s” is mijn broer die in 2001 op 51 jarige leeftijd overleed. Al eerder schreef ik over

hem. In vele opzichten was hij bijzonder. Onaangepast, altijd geleefd op het randje van wat kan en niet kan en dikwijls over die rand heen. Noem het de zelfkant van het leven. Hij behoorde tot de groep burgers die niet in staat zijn om een evenwichtig en enigszins gelukkig leven te leiden. Zijn leven was een voortdurend gevecht tegen zichzelf, de mensen om hem heen en de maatschappij.

Speurtocht...

Eerst even terug naar het telefoontje in augustus van Tjerk zijn dochter. Suze is niet opgevoed door Tjerk, maar door haar moeder. Door de maatschappelijke onaangepastheid van Tjerk scheidde zij al snel na een kort huwelijk. Zij voedde Suze alleen op. De relatie tussen deze twee en Tjerk was problematisch. Toen Tjerk overleed heb ik met behulp van Tsjikke, de archiefbeheerder van de Andringa Stichting, Suze opgespoord. Er was toen ongeveer 20 jaar geen contact meer geweest tussen vader en dochter. Suze is bij de crematie van haar vader aanwezig geweest en werd door de rest van de familie van Tjerk hartelijk opgenomen in de familiekring.

Toeval...

Het was de moeder van Suze die enkele maanden geleden op een keer bij toeval een aflevering van het programma Spoorloos zag waarin een zekere Jantine een oproep deed aan haar vader. Als adoptiekind had zij een tiental jaren terug haar biologische moeder gelokaliseerd en nu wilde zij ook weten wie haar biologische vader was. De moeder van Suze herkende in de beschrijving haar ex, de vader van Suze, Tjerk dus. Zij seinde haar dochter in en om een lang verhaal kort te houden Tjerk bleek de biologische vader geweest te zijn van Jantine. Suze en Jantine zijn dus halfzusters. Suze belde mij en het eerste wat ik vroeg was of zij het leuk vond om een halfzusje te hebben. Zij vond het geweldig en had altijd al het gevoel gehad dat zij misschien wel een broer of zuster zou hebben. Zij vroeg mijn medewerking aan het onderzoek en dat betekende ook dat de mogelijkheid bestond dat er een tv uitzending van gemaakt zou worden.

Een heel gedoe...

Ik deed dus mee, natuurlijk niet wetende dat zoiets een heel gedoe is. De volgende dag al had ik contact met een alleraardigste medewerkster van de KRO, zij wilde mij thuis opzoeken om mij te interviewen over Tjerk. Enkele dagen later zat zij inderdaad tegenover mij in onze zonovergoten tuin. We praatten twee uur achter elkaar. Over Tjerk. Over zijn leven, zijn ziekte, de hoge pieken en diepe dalen, interessant om over te praten en na te denken.

Ziektebeeld...

Natuurlijk weet ik wel dat iedereen interessant is. Natuurlijk weet ik dat als je de tijd neemt en je verdiept in een willekeurig persoon er boeiende dingen naar boven komen. Ieder mens heeft wel onbekende en leuke kanten. Intelligentie, scholing, beroep, aanleg en milieu spelen uiteraard een belangrijke rol bij hoe mensen zich ontwikkelen. Bij Tjerk speelt de psychische gesteldheid - en mogelijk ook een neurologische afwijking – een doorslaggevende rol in zijn onaangepastheid. Dat lijkt een ingewikkelde uitleg voor een eenvoudige aandoening die tot zijn ziekte heeft geleid. Echter voor de duidelijkheid lijkt mij het gepast dat toch zo naar voren te brengen.

Tweede ronde...

Hanneke, de medewerkster van de KRO, heeft vervolgens een week later een interview met Suze en haar moeder. Ik bel nog even met Suze om te vertellen dat alles plezierig is verlopen en dat ik heel benieuwd ben naar het gesprek dat Hanneke met Suze en haar moeder zal hebben. Daar zal het ook van afhangen of er een uitzending van dit "geval" wordt gemaakt. Al snel daarna belt Hanneke. Er komt vermoedelijk een uitzending en we maken een afspraak voor de opname die bij ons in de tuin zal gaan plaats vinden. Natuurlijk heb ik weer even gebeld met Suze. De opnamen met Suze en haar moeder zullen een week later plaats vinden.

Drukke dag...

Op een vrijdag komen Hanneke, een geluidstechnicus en een cameraman op de afgesproken tijd het erf oprijden in een busje vol indrukwekkende apparatuur. Gelukkig opnieuw een stralende augustusdag. Er wordt gefilmd in de tuin, in huis, ja, eigenlijk overal. Het interview wordt weer dunnetjes overgedaan. Een paar maal wordt een stukje opnieuw opgenomen, omdat er een vliegtuig overgaat of omdat er een verspreking in zit. Ik krijg aanwijzingen en voel me een acteur. Dat zou mijn vak toch niet zijn, steeds die lens op je gericht, alles meedogenloos registrerend. De opnamen, voorbereiding en uitvoering nemen veel tijd in beslag. Ik sta daar echt van te kijken. Pas ver in de middag wordt de sessie afgesloten. Daarna begint het werk voor de documentairemaakster. Zij screent het materiaal, selecteert en construeert een "overhaal". Voor de uitzending op 26 september 2005, voor een programma van ongeveer 20 minuten zijn drie mensen dagen in de weer! Ik ben echt onder de indruk.

Uitzending...

Helaas kan ik zelf de uitzending over Jantine niet zien, omdat ik een week eerder naar het buitenland vertrek voor een kort familiebezoek en een taalcursus in Spanje. Maar voordat ik vertrek heb ik nog een ontmoeting met Jantine die de zondag voorafgaande aan mijn vertrek op bezoek komt. Gelukkig is er dan geen camera bij, geen andere mensen, zodat we op intieme en vertrouwelijke wijze met elkaar kunnen praten, zij haar vragen stelt over haar biologische vader en ik kan vertellen over de complicaties in zijn leven. Het is een fijne ontmoeting waarbij van twee kanten een tevreden gevoel ontstaat: voor Jantine omdat zij nu antwoord heeft op haar vraag wie haar vader is geweest en voor mij omdat ik nu zicht heb gekregen op een Andringa nakomeling, wiens bestaan ik niet eens vermoedde.

Reacties...

Natuurlijk waren mijn gedachten op maandag 26 september jl. in Nederland en natuurlijk dacht ik daarbij aan het programma Spoorloos dat op dat moment werd uitgezonden. Hoeveel mensen zouden kijken? Wie zou het zien? Ook wist ik dat veel familieleden, vrienden en burens zouden kijken, want ik had het rondgebazuind alsof ik een hoofdprijs had gewonnen. Meteen na de uitzending ontving ik al SMS-jes met reacties van bekenden. De reacties waren verschillend. Maar in één opzicht was er overeenstemming: iedereen was toch een beetje aangedaan. Zodra ik terug ben in Nederland bekijk ik de band en kan ik zelf concluderen of al dat werk van Hanneke en haar assistenten tot een goed resultaat heeft geleid. In ieder geval zijn er twee deelneemsters die heel blij zijn met Spoorloos en niet meer spoorloos (voor elkaar) zijn. Ze keken zelfs samen naar het programma, nieuwe zussen, Suze en Jantine, waarbij de laatstgenoemde niet in naam, maar wel in het hart een Andringa is.

Herman – NB 22114

FAMILIEBERICHTEN

Nieuwe en/of gewijzigde familieberichten (voor zover bekend) die nog niet zijn opgenomen in de ANDRINGA BOEKEN deel I (1983) en deel II (1996) en in ASN 32, 34, 36, 38 en 40. Onderstreepte woorden zijn bijstellingen uit vorige ASN nummers.

Wilt U eventuele fouten, onvolledige berichtjes en/of aanvullingen zo spoedig mogelijk doorgeven aan het Andringa familie archief:
Tsjikke Andringa - Leeuwerikstraat 5 – 9269 NB – Veewouden
(tel. 0511-472207) of per e-mail: tsjikkeandringa@hetnet.nl

**Getrouwd / Geregistreerd Partnerschap / Samenwonend
<Echtscheidingen worden tussen haakjes < ... > vermeld >**

- ?? **Walter Andringa en Asjan Stil**, samenwonend te Amsterdam sinds 2000?
- HA 1236 < **Vincent A. Andringa** zijn huwelijk met **Georgette Faber** is te Amsterdam op 9 nov. 2004 ontbonden door scheiding>
- KA 2211 **Marije Andringa en Henk van Groen**
te Gouda op 12 mei 1998
- KA 22111 **Douwe Andringa en Annemarie Tijssen**
te Haastrecht in dec. 1986.
<Dit huwelijk is in 1997 ontbonden door scheiding>
- LB 1144 **Irene Elizabeth Andringa en Mark Johan Bakker**
te Deurne op 15 dec. 2001
- LB 1144 **Jacqueline Berta Andringa en Peter Paul Cornelissen**
te Waalre op 18 aug. 2003
- LB 11111 **Jeffrey Alan Andringa en Joyce ...** (Italiaanse vrouw met zoon Jason uit eerder huwelijk. Jason is nu college student) te Chicago ?? Illinois -USA in 2003 ??
- LB 11421 **Erwin Johannes Andringa en Monique Eggink**
te Kralendijk (Bonaire) op 25 juni 1998
- LE 231 **Yvonne M.T. Andringa en Jan. B.G. Benerink**
te Ootmarsum op 9 sept. 1977 (aanvulling boek II blz. 138)
- LE 2152 **Paulus B.M. Andringa en Angelique Hinke Corry Maria Wennekes** (achterachterkleindochter van Hijke Ales Visser – Andringa, zie H 5214), samenwonend te Stiens sinds 2004?
- NB 2214 <**Antje Andringa** haar huwelijk met **Roelof van Dijk** is te Heerenveen op 26 april 2003 ontbonden door scheiding>
- NB 221121 **Mark Andringa en Phyllis Salome Rodenburg**
te Uitgeest op 17 febr. 1997
- NC 211 **Dieuwke H. Andringa en G.H. van Loenen**, geregistreerd partnerschap te Groenlo ?? sinds 8 nov. 2004.
- PA 1231 **Cornelis J. (Jack) Andringa tr. I met Marina C.M. Lunenburg** te Spijkenisse op 19 april 1989. <Dit huwelijk is te Rotterdam op 11 nov. 1993 ontbonden door scheiding>
- PA 1231 **Cornelis J. (Jack) Andringa tr. II met Jannie Hoep**
te Zaandam op 13 juli 1995
- SA 12232 **Martijn Simon Andringa en Marije Smit**
te Zuidhorn op 28 sept. 2001
- YB 11 **Reinskje Andringa** haar eerste huwelijk met **Karsjen Bruinsma** in Barradeel op 5 juni 1930 (zie blz. 255 boek I)

- YB 13311 **Gerda Andringa en Wietse Bouma**,
samenwonend te Marrum sinds okt. 1992
- YB 13311 **Frieda Andringa en Oane Vonk**,
Samenwonend te Britsum sinds juli 1993
- YB 122111 **Sybe Geert Andringa en Aly Smit**
te Franeker op 10 juni 2005
- YB 122113 **Harmen Reinder Andringa en Hester van Schravendijk**
samenwonend te Leeuwarden sinds 2004
- YB 132111 **Tjeerd Andringa en Johanna van der Boom**
te Stiens ?? op 15 april 2005
- YB 1335 **Janneke H. Andringa en Rob C. de Jonge**
te Leeuwarden ?? omstreeks 1998 ?
- YN 111222 **David Andringa en Joke Schilder**,
samenwonend te Opmeer sinds 1993
- YP 14151 **Yde Andringa en Diana Miranda Geurtsen**
te Harderwijk op 31 aug. 2001
- YP 14152 **Peter Andringa en Eveliese ...**
te Harderwijk ?? op ??
- ZG 21131 **Baudie B. Andringa en Jeroen B.C. Hemstra**,
samenwonend te Wytgaard sinds 1995?
- ZG 21131 **Nynke R. Andringa en Alwin Hulleman**,
samenwonend te Leeuwarden sinds ??
- ZG 211311 **Auke Jan Andringa en Jildou Spijkstra**,
samenwonend te Wergea ?? sinds ??
- ZG 1121122 **Jilko Tjeerd Andringa en Héleen de Vries te ?? op ??**
(omstreeks 1998?)

Een ontmoeting werd vriendschap,
vriendschap werd liefde,
liefde wordt trouw!

Geboren

- ?? **Stan Plomp** te Sneek omstreeks 17 september 1999, zn. v.
N. Plomp en M.A. Andringa, Rutten
- ?? **Isa Jeanne de Jonge** te Heerenveen omstreeks 10 dec.
1999, dr. v. R.C. de Jonge en J.H. Andringa
- ?? **Liselotte Doetie Andringa** te Leeuwarden omstreeks 5
febr. 2002, dr. v. G. Andringa en R. Veenstra
- HA 11212 **Michaël Tazio (Mike) Andringa** te Amsterdam op 13 juni
1998, zn. van Silvia Andringa en Paul Jonker (familiecode
van Silvia bijgesteld door Andringa achternaam van zontje)

- HA 12121 **Liela Andringa** te Laguna Beach –California - USA op 18 mei 2002, dr.v. Bror en Mimi Andringa - Fong
- KA 2211 **Jasmijn van Groen** te Gouda op 29 maart 2000 en **Sebastiaan van Groen** te Gouda op 24 okt. 2002, kinderen van Marije Andringa en Henk van Groen
- KA 13212 **Chirly Andringa** te Purmerend op 23 jan. 2004, dr.v. René en Maria C. Andringa - Meijn
- KA 22111 **Sam Andringa** te Haastrecht op 28 mei 1987 en **Bo Andringa** te Haastrecht op 16 mei 1990, dochters van Douwe en Annemarie Andringa – Thijssen
- LA 1311 **Aleida Johanna Helena Ijdema** te Bolsward op 21 jan. 2005, dr. v. Afke J. en Maurits S.H. Ijdema – Andringa
- LA 13122 **André Willem Andringa** te Utrecht op 17 jan. 2003 zn.v. Josefina M. (José) Andringa en Kay Schoenmaker (familiecode was LA 1312 en is nu bijgesteld door Andringa achternaam van beide kinderen)
- LA 13234 <**Roland Johannes** Andringa en **LoesAnna Velstra** sinds november 2004 niet meer samenwonend te Terherne>
- LB 1144 **Aloysius Johannes Bakker** te Helmond op 16 aug. 2003 en **Milou Gisèle Bakker** te Helmond op 27 juni 2005, zn. en dr.v. Irene en Mark J. Bakker – Andringa
- LB 1144 **Robin Lisa Cornelissen** te Waalre op 19 sept. 2003 en **Sebastiaan Arturo Louis Cornelissen** Waalre 13 juni 2005 dr. en zn.v. Jacqueline B. en Peter P. Cornelissen – Andringa
- LB 11421 **Lois Kaylee Andringa** te Haarlem op 17 jan. 2003, dr.v. Erwin en Monique Andringa - Eggink
- LC 11111 **Isabel Xeres Andringa** te Heerenveen omstreeks 20 april ? 2000, dr.v. Johannes C. en Petra E. Andringa - Onbelet
- LE 231 **Loes Benerink** te Tubbergen op 20 jan. 1982, dr.v. Yvonne en Jan Benerink - Andringa
- LE 2152 **Jasmijn Hylkjen Cornelia Andringa** te Stiens op 31 maart 2005, dr. v. Paulus B.M. Andringa en Angelique H. C. M. Wennekes
- LE 21322 **Tijno Melvin Andringa** te Leeuwarden op 1 juli 2005, zn.v. Stefan Andringa en Agnes Harmens
- LE 21421 **Jelle Nout (Jelle) Andringa** te Veghel op 16 okt. 2003, zn.v. Koen en Daphne Andringa – Bakker (in ASN 40 per abuis LA 21421)
- NB 221121 **Daaf Nicolaas Andringa** te Uitgeest op 26 maart 1997 en **Gijsje Margaretha Andringa** te Uitgeest op 14 juni 1999 zn. & dr. v, Mark en Phyllis Andringa – Rodenburg

- NB 221131 **Ananda Jade Andringa** Bergen op Zoom op 10 febr. 2005,
dr.v. Rindert (Rinke) Andringa en Annechien Broekmeijer
- SA 12232 **Emma Andringa** te Groningen op 2 dec. 2002,
dr. v. Martijn en Marije Andringa – Smit
- VA 311411 **Lennart Andringa** te Zwolle op 16 dec. 2004,
zn.v. Arnoud en Marion Andringa - Grutter
- VA 311412 **Floris-Jan Andringa** te Enschede op 14 okt.
2005, zn. v. Joost en Corina Andringa – de Langen
- YB 1335 ?? **Isa Jeanne de Jonge** te Heerenveen omstreeks 10 dec.
1999, dr. v. Janneke H. ? Andringa en Rob C. ? de Jonge
- YB 13311 **Marynda Bouma** te Leeuwarden op 6 nov. 2003,
dr.v. Gerda Andringa en Wietse Bouma
- YB 13311 **Ilse-Marijke Vonk** te Leeuwarden op 10 aug. 2000 en
Dianthe-Esmee Vonk te Britsum op 22 sept. 2004,
drs. v. Frieda Andringa en Oane Vonk
- YB 13322 **Klaas Tjeerd & Sjoerd Eelke Andringa** op 17 sept. 1992
Harmen Andringa te Dokkum op 12 febr. 1996,
Alice Joanna Andringa te Dokkum op 12 sept. 1997,
kinderen van Jan en Tjitske Andringa – Vellema
- YB 122112 **Camiel Jarich Andringa** te Herkenbosch op 21 juni 2005,
zn. v. Robijn en Miriam Andringa – de Louw
- YB 132111 **Karin Andringa** te Stiens ?? op 15 april 2004,
dr. v. Tjeerd Andringa en Johanna van der Boom
- YN 111222 **Jesco Andringa** te Hoorn op 28 aug. 1996 (zoon)
Isa Andringa te Opmeer op 19 jan. 1998 (dochter) en
Noa Andringa te Hoorn op 23 nov. 2000 (dochter),
kinderen van David Andringa en Joke Schilder
- YP 1231 **Tamar Silvis** te Assen op 12 juni 2003,
dr.v. René en Gerda Silvis - Andringa
- YP 1415 **Yde Andringa** te Harderwijk op 6 maart 1974 (YP 14151)
Peter Andringa te Harderwijk op 23 okt. 1976 (YP 14152)
zoons van Piet en Hennie Andringa – Pap
- YP 14151 **Sanne Andringa** te Harderwijk op 29 aug. 2004,
dr. v. Yde en Diana Miranda Andringa – Geurtsen
- ZG 21131 **Tjitte Hemstra** te Leeuwarden ?? op 17 maart 1997,
Haeije Hemstra te Wijtgaard op 6 april 1999 en
Brecht Hemstra te Wijtgaard op 25 mei 2002,
kinderen van Jeroen Hemstra en Baudie Andringa
- ZG 21132 **Baukje Andringa** te Wartena op 21 febr. 1993,
dr.v. Gerrit en Siepy Andringa - Hoekstra
- ZG 1211111 **Sabine Anne Andringa** te Rotterdam op 20 maart 2005,
dr.v. Roelof en Marleen Andringa – Mommertz

- ZG 1121122 **Jilles Yde Andringa** te Leeuwarden op 26 april 1999,
Linze .. Andringa te ..?? op ..?? en
Fetze Lambert Andringa te Sneek op 19 jan. 2004,
 kinderen van Jilko Tjeerd en Héleen Andringa - de Vries
- ZH 1111111 **Ursela Janet van Andringa** te Sneek omstreeks 10 juni
 1997, dr. v. Klaas Siebren Luiking van Andringa en Ria C.
 Kuiper

Een mensje zo klein en zacht, pas net geboren maar vol liefde verwacht.
 Een klein mensje zo mooi en zacht, dit grote wonder voor ons weggelegd.
 Geboren uit liefde, kostbaarder dan goud,
 Een nieuw leven door God aan ons toevertrouwd.

Leafde net út te lizzen, it hâlden fan net te beskriuwen,
 mar as wij nei dij sjogge, dan is alles sein.

Overleden

- ?? **Valerius Geertruidis Andringa van Gelicum** (95 jaar) te
 Buurmalsen op 7 jan. 2001, wedn.v. Jacomina Adriana
 Breunissen (ovl. 16 juni 1994)
- ?? **B.W. Andringa** (??) te Wageningen ?? op 19 sept. 2003
 (laatste adres: Hartenseweg 50 aldaar, verder onbekend)
- GA 12 **Hendrikus Wilhelmus (Henk) van Spronsen** (24-12-1919)
 te Den Haag op 20 juni 2002, g.g.m. Maria Jacoba (Rie)
 Andringa (ovl. op 24-12-1994) en reeds vele jaren voor 2002
 man van W.P. (Wil) v.d. Oest (Dit is een aanvulling op ASN
 40. Wij werden eveneens attent gemaakt op een foutief
 errata berichtje op blz. 10 in ASN 40: informatie over GA 12
 is alleen te vinden in Andringa boek I op blz. 75)
- HA 113 **Catharina Andringa – Huijsman** (1914) te Wormerveer op
 29 maart 2001, wed. v. Pier Andringa (ovl. 1986)
- HC 11 **Susanna Tekela Silvius – Andringa** (1912) te Leeuwarden
 op 18 oktober 2004, wed. v. Petrus Franciscus Silvius
- KA 133 **Rosalia (Roos) Andringa – Dankaart** (1911) te Purmerend
 op 10 mei 2003, wed. v. Albertus (Bob) Andringa (ovl. 1988)
- KA 134 **Gerritje Johanna (Gré) van Veen – Andringa** (1937) te
 Voorschoten op 18 jan. 2004, e.v. Cornelis (Kees) van Veen.
 (In ASN 40 stond per abuis een verkeerd geboortejaar bij
 Gré vermeld. Gré haar moeder is van 1912 en leeft in jan.
 2005 nog in redelijke gezondheid).

- LA 1232 **Catharina Hendrina Josephina (Kitty) Andringa – Pennarts** te Venlo op 1 aug. 2005, wed. van Simon P.A Andringa (ovl. 1993)
- LA 21 **Homina Thecla de Jong – Andringa** (1909) te Joure op 5 juli 2005, e.v. Hubertus de Jong
- LA 21 **Jacoba Andringa** (1915) te Joure op 16 aug. 2005, ongehuwd
- LA 122 **Helena Johanna Teuben – Andringa** (1921) te Den Haag op 22 maart 2002, e.v. Hermannus Bernardus Teuben
- LA 211 **Barbara Anna (Berber) Andringa – de Vries** (1922) te Sneek op 9 nov. 2004, e.v. Gerrit P. Andringa
- LB **Richard Theodore Andringa** (1925) te Chicago (Illinois – USA) op 20 april 2005, wedn. v. Johanna Elizabeth (Ann) Vandersterren (ovl. 1993)
- LB 1144 **Aloysius (Louis) Andringa** (1934) te Venlo op 1 aug. 2005, e.v. Olga Andringa – Portella
- LE 12 **Margaretha Sikkes – Andringa** (1912) te Veldhoven?? omstreeks 2004 ?? e.v. (of wed.v.?) Bouwe Sikkes
- LE 212 **Albertha Jacoba (Bertha) Andringa – Hogeling** (1913) te Wolvega op 24 juli 2000, e.v. Schwibettus Andringa
- LE 231 **Wilhelmina Catharina Andringa – Hesselink** (1925) te Ootmarsum op 27 nov. 2003, wed. v. Simon G. J. Andringa
- LE 1223 **Willem Lodewijk (Wim) Andringa** (1936) te Drachten op 3 maart 2005, e.v. Agatha C. (Aggie) Andringa – Werkman
- MA 2211 **Jhr. Cornelis G.J.L. van Andringa de Kempenaar** (1926) te Valkenswaard op 8 juli 2003, g.g.m. M.F. Fonteijn
- PA 122 **Magdalena M. (Leny) Andringa – Boot** (1920) te Hooqlanderveen op 5 april 2003, wed.v. Jacob L. Andringa (ovl. 1989)
- PA 123 **Neeltje (Nelle) Dijkshoorn** (1931) te Winkel op 13 nov. 2003, g.g.m. Cornelis Andringa. (Ter aanvulling op blz. 155 in boek II: Nelle heeft uit eerder huwelijk een zoon: Volkert Slagwater, geb. te Den Helder op 20 april 1954).
- SA 111 **Sijke Herder – Andringa** (22 april 1916 i.p.v. 23 april zie boek I) te Emmeloord op 15 mei 2005, wed.v. Wolter Herder
- SA 1121 **Berend Andringa** (1920) te Haulerwijk ?? op 25 jan. 2005, e.v. Aaltje Andringa - Wijngaarden
- SA 1141 **Berend Andringa** (1929) te Drachten op 3 mei 2005, e.v. Anne Andringa - Nieuwenhuis
- SA 1162 **Klaas Andringa** (1943) te Garyp op 13 mei 2005, e.v. Johanna (Hanny) Andringa – van der Woude
- YB 11 **Henry A. Salomons** (1909), te Lacombe - Alberta– Canada op 24 dec. 1998, tweede man van Reinskje Andringa

- YB 11 **Reinskje Andringa** (1907) te Red Deer – Alberta – Canada op 3 febr. 2005. wed. van Karsjen Bruinsma (ovl. 1966) en wed. van Henry Salomons (ovl. 1998)
- YP 142 **Sijbren Andringa** (1912) te Metslawier op 28 okt. 2005, e.v. Doutzen Andringa – Posthumus
- ZG 122 **Herman Frederik van Loon** (1893) te Utrecht ?? op ?? , wed.n. van Sijtsche G. van Loon – Andringa (ovl. 1982)
- ZG 2113 **Baukje Andringa – Huitema** (1917) te Burgum op 8 juli 2005, sinds 15 dec. 1992 wed.v. Auke Andringa (ovl. 1992)
- ZG 12212 **Andries Bauke Andringa** (1913) te Ermelo op 9 okt. 2004, e.v. Antoinette Wilhelmina (Netty) Andringa - Schippers
- ZG 12231 **Akke Andringa – Hendriks** (1919) te Beverwijk op 19 juli 2004, wed. v. Wybren Andringa (ovl. 2000 ?)

De see brúst, de wyn waait,
 beammen rûzje, fûgels fleane,
 blommen bloeie, kerskes brâne,
 leafde bliuwt, mar alles is oars sûnder dy ...

Je moeder is je moeder, zo eigen en vertrouwd.
 Je wilt haar niet graag missen omdat je van haar houdt.
 Maar eens dan komt de dag dat je haar moet laten gaan.
 Je verstand zegt dat het goed is maar in je ogen blinkt een traan.

Don't grieve for me, for now I'm free
 I've followed the path God laid for me
 I took His hand when I heard Him call
 I turned my back and left it all...

TERUG IN FRIESLAND

Op 9 oktober 2004 overleed mijn vader Andries Bauke Andringa (ZG 12212) op 91 jarige leeftijd. Mijn vader, een geboren Fries, en mijn moeder, geboren te Breskens – Zeeland, zijn in 1948 getrouwd en hebben in Utrecht en Harderwijk gewoond. Hier woont mijn moeder overigens nog. Ze zijn altijd nauw betrokken geweest bij de activiteiten van de Andringa Stichting. Voor zover ik weet hebben ze altijd de familiedag met veel plezier bijgewoond. Alleen de laatste familiedag waren mijn ouders niet van de partij, mijn vaders hoge leeftijd liet het niet meer toe om een hele dag zo actief bezig te zijn. Mijn moeder heeft een briefje naar het Andringa secretariaat gestuurd om zich “af te melden”. Naar aanleiding hiervan heeft er een verhaaltje in Andringa Staach Nijs nr: 39 (pag. 16) over hen ingestaan.

De laatste drie weken van zijn leven heeft mijn vader in het ziekenhuis doorgebracht. Zijn gezondheid verslechterde zo sterk dat thuis verzorgen geen optie meer was. Op een middag toen mijn vrouw en ik hem kwamen bezoeken lag hij in bed en begroette ons in het Fries. En alles wat hij daarna zei was in het Fries. Dat was voor ons zeer vreemd, want in de 55 jaar dat ik mijn vader heb gekend heeft hij nog nooit een woord Fries gesproken !!

We begrepen uit vaders verhaal dat hij zijn overleden vader (ZG 1221) en moeder had gesproken en dat ook zijn overleden broers Wybren (ZG 12211) en Klaas daarbij aanwezig waren. Hij verlangde ernaar om weer bij hen terug te zijn. Hij heeft ongeveer een dag of drie Fries gesproken en ineens was het over. De weinige woorden die hij nog uit kon brengen waren weer in het gebruikelijke Nederlands.

Mijn vaders wens was om gecremeerd te worden en zijn as mocht worden verstrooid. De as is niet verstrooid, na overleg met de familie hebben we het volgende gedaan:

In Lekkum liggen de ouders van mijn vader begraven.

Mijn vrouw en ik hebben het graf grondig opgeknapt en schoongemaakt en in zeer besloten familiekring is de urn op 16 april 2005 in het graf bijgezet.

En zo is mijn vader weer terug in Friesland, het land waar hij heel veel van hield.

Sytse Andringa (ZG 122122)

OUDE ANDRINGA GRAFSTEEN ONDER KERKVLOER TE GOUTUM

Enkele fragmenten uit een artikel uit de Leeuwarder Courant van 9 juli 2005: <<De vloer in de Agneskerk te Goutum wordt vervangen. Het blijkt dat onder al dat oude hout eeuwenoude grafzerken van gerenommeerde kunstenaars verborgen liggen. Dat zich oude grafstenen onder de kerkvloer bevonden was wel bekend. Maar dat een aantal ervan gerekend mag worden tot de

crème de la crème van de Nederlandse renaissancekunst is wél verrassend.

Bovenaan de grafzerk van edelman Tyaerdt Rienkszoon Andringa uit 1544 staan initialen V.L.: “Beeldhouwer Vincent Lucas, grafzerkkunstenaar” verklaart Peter Karstkarel, architectuurhistoricus.>>

Hiernaast een op 3 juli 2005 door mij genomen afbeelding met op de Andringa grafzerk drie dikke stenen die samen met zo'n tweehonderd stenen tot ondersteuning van de balken voor de houten vloer dienden.

Die zondagmiddag 3 juli was ik samen met m'n zwager Jaap en zus Jitske Kramer – Andringa (YB 1221) uit Goutum in hun dorpskerk, pas nu dringt het tot me door hoe bijzonder dat bezoek was. 's Morgens werd ik door Jitske op deze indrukwekkende vondst geattendeerd. De volgende dag ging Job (LE 2141), al jaren zeer geïnteresseerd in geschiedenis en Andringa's, met dochter Lonneke een kijkje nemen. Marchje Andringa (YP 12111) maakte voor het Friesch Dagblad van 8 juli een prachtige overzichtsfoto van de lege Agneskerk. <<Een kerk waar letterlijk alles even van zijn plek is. Reden: een omvangrijke restauratie waar vorige week mee is gestart.>> Het opschrift was door dikke stenen die er bovenop lagen en die niet mochten worden verwijderd, soms moeilijk te lezen. Gelukkig kreeg ik op 5 september een mailtje van Meindert Tangerman (SA 112), namens het Genealogysk Wurkferbân fan de Fryske Akademy met o.a. het complete randschrift:

**A° 1640 DÉ 30 MAERT STERF DÉ / [EE]RSAMÉ TYAERDT RIENCKSZÖ
ANDRINGA OLT 70 IAEREN / A° 1622 . DÉ . 11 IANVARY STERF /
DEE[R]BA^R ANNE WLCKES Do^R, SICKEMA ZYN WYF OLT 44 IAER /**

Over Tyaerdt Rienck Andringa kunt u meer lezen op blz. 26 in Andringa boek I onder nr. 154. Hij was boer op Tyallema Sathe te Goutum. Van hem weten we geen geboortedatum, maar door dit randschrift is te achterhalen dat hij omstreeks 1570 is geboren. Uit dit randschrift blijkt bovendien dat zijn vrouw Anna Uylckes Siccama omstreeks 1578 is geboren en dat we haar onbekende overlijdensdatum in boek I nu wel kunnen invullen: ovl. op 11 jan. 1622. In boek I wordt bij Tyaerdt Rienck Andringa vermeld dat hij rond 1632 hêrtrouwt met Wypck Jelles, van haar zijn verder geen data bekend.

In de tekst onder het ovale medaillon met heraldische wapens staat o.a.:

**Anno 1655 den 10 October sterf den E[er]s[a]men Rienck Tyerdt /
Andringa out 55 iaeren /**

Op blz. 33 in Andringa boek I is meer informatie over Ryenck Tyaerts Andringa te achterhalen bij nr. 1542. Bewonder vooral ook even de Andringa handtekeningen van de scheidingsakte bij het tweede huwelijk van Tyaerdt Rienck Andringa in 1632. In de tekst bij nr. 1542 kan ik geen geboorte- en overlijdensdatum vinden. Ype Brouwers, onze genealoog, schreef op blz. 33 in de tweede kolom: "Vòðr 1656 is Rienck overleden." Inderdaad, uit het opschrift van de grafzerk blijkt nu dat Rienck op 10 oct. 1655 is overleden, 55 jaar oud. Zijn geboortedatum zal omstreeks 1600 zijn geweest.

**Anno 1666 den 23 October sterf den E[er]s[a]men / Tyaerdt Rienck
Andringa out 24 iaeren /**

Is deze Tyaerdt, geb. omstreeks 1642, een zoon uit het tweede huwelijk van Rienck Tyerdt (nr. 1542) met Trijnke Jaspers? Dan zou Pieter (H), geb. in 1647, nog een oudere broer hebben gehad die ong.drie jaar eerder voor zijn moeder is overleden. In 1669 wordt oom Wopcke voogd over Pieter (H)

**Anno 1679 den 26 Maujs sterf den E[er]s[a]m^{en} / Jorit Tæckes out
omtrent 37 laer /**

In welke relatie staat deze Jorit (geb. 1642) tot bovengenoemde Andringa's?

**Anno 1702 den 13 December sterf den E[er]s[a]m^{en} Tryndtye / Ryenck
Andringa oldt 81 iaeren is hyer Begraven /**

Wie is deze Tryndty Eyenck Andringa, geb. omstreeks 1621?

**Anno 1703 den 13 October sterf den E[er]s[a]men Aeltye louckys /
Roodenhuys den huisvrouw van Pyter Rynck Andringa oldt in 56 / laer
is hyer Begraven /**

Ook van Aaltie Jouckes (blz. 40 – H) wisten we geen ovl.datum, nu wel. Via H en H5 en H52 en H521 kom je dan bij de familie HA ... of niet soms? Zo begint het Andringa boek te "leven"! Tsjikke Andringa (YB 12214)

De zevende aflevering alweer - een verhaal over ontmoetingen met Andringa's ... nu in ASN 42. Regelmatig ontmoet ik mijn eigen Andringa familie en af en toe de Andringa's van het Andringa Stichtings Bestuur. Daarnaast hoor, lees, zie of ontdek ik vaak iets over andere mensen die dezelfde achternaam dragen of er aan verwant zijn. Overigens ben ik altijd benieuwd naar jullie reacties en verhalen, bel of stuur eens iets op, wie weet wordt daar in het volgende ASN op ingegaan ...

De eerste brief die ik kreeg als reactie op het vorige verzoek in ASN 41 was van tante Ann Kuiken – Andringa (YB 132), ús mem Grytsje, mijn moeder haar volle nicht en tevens hartsvriendin. Zij schreef me tijdens de afgelopen jaren veel wetenswaardige nieuwtjes over Andringa's. Nu memoreert tante Ann aan het boek over de Andringa's van Holwerd wat ze pas heeft gekregen en wat recentelijk is geschreven door onze achterachterneef Jan Andringa (YB 13321). "Het deed me heel wat al die beschrijvingen van het huis en de familie waar we zo graag logeerden. Al die neven van Holwerd op één na al overleden en dan die mooie brief als afscheid van muoike Tjitske Andringa – Peterson (YB 133), wat heeft zij ons als nichtjes verwend. Goede herinneringen aan vreugdevolle dagen". Tante Ann haalt in haar brief herinneringen op uit de Tweede Wereldoorlog en hun daardoor uitgestelde huwelijksdatum. Een prachtige slotzin bij haar handgeschreven brief: "Mijn pen moet nieuwe voorraad inkt, ik kan het er niet uit krijgen, even onder de kraan en het gaat weer. Lieve Tsjikke, tot een volgende keer en dank je wel voor je geweldige inzet voor het Andringa nieuws. Tante Ann."

Het boek waarover tante Ann schrijft is inmiddels ook in mijn bezit. Zondag 18 september kwam ik voor de tweede keer op de boerderij aan de Hoarnen te Holwerd, nu om deze nieuwe uitgave persoonlijk op te halen. Mijn eerste bezoek aan de boerderij is ruim dertig jaar geleden geweest toen ik heel veel naaste familieleden bezocht met een bijzondere familiestamboom (formaat ong. 8 x 2 mtr.) met vele door hen allen met de handgeschreven briefjes en handtekeningen en door mij verzameld en verwerkt tot eindwerkstuk voor een schrijfcursus. Niet alleen van Andringa's, maar ook van de aangetrouwde familieleden en kinderen van ús pake's en beppe's. Omke Tsjead en muoike Marry (YB 1332) woonden er toen met hun gezin. Jan (YB 13321) wist zich dat bezoek nog te herinneren. Jan, ik ben enorm onder de indruk van jouw boekwerk: "Geschiedenis van Sate Hogenhiem en Familie Andringa (1914 – 2004) aan de Hoarnen te Holwerd". Informatief, zeer interessant en goed gedocumenteerd met af en toe een vleugje humor.

Een beknopt overzicht van de eigenaren en gebruikers van sate Hogenhiem, de landerijen in verschillende eigendomsituaties heel duidelijk in kaart gebracht. De beschrijvingen van de bouw en verbouw van de sate en de arbeiderswoningen, de familieverhalen van je eigen gezin, dat van je ouders en grootouders, enz. Heel boeiend! In een volgend ASN wil ik er meer aandacht aan besteden. Nog heel hartelijk dank voor de gezellige ontvangst!

Op diezelfde zondag was ik 's morgens aanwezig bij de dienst in de protestantse Gideonkerk te St. Annaparochie. Het predikantenechtpaar ds. René Silvis en ds. Gerda Silvis – Andringa (YP 1231) werd verbonden aan en deed intrede in een sfeervolle en soms even emotionele dienst. Gerda haar vader Sjoerd is in 1932 in deze plaats geboren, maar reeds in 1989 te Emmen overleden. Gerda haar moeder, een broer en een oom heb ik na afloop van de dienst heel even gesproken. 'k Wens jullie een fijne toekomst!

Pim en Anke Andringa – Boers (VA 31141) informeerden mij over een artikel uit Visie (EO). Aan de directeur van de Arabische Wereldzending Nederland werd gevraagd: "Welke bekende christen inspireert u?" Zijn antwoord was: "Tante Alie Andringa. Een vrouw die vijftien jaar lang gebeden heeft voor de opening van Albanie. En toen dat gebeurde, is ze daar de laatste jaren van haar leven gaan wonen. Ik heb nog nooit zo'n magneet van God gezien als zij. Veel mensen kwamen bij haar. Een voorbeeld van gehoorzaamheid." Annie (YN 1211) en Yde (YN 1211), wat zullen jullie trots op je moeder zijn!

Het verhaal "Spruitjes een jaar later...." uit ASN 41 heeft nog een vervolg: "Beste redactie. Als Sybrig Stork-Andringa (Andringa boek nr: HA 1212) las ik het verhaal over de spruitjes in het Andringa krantje deze week. Bij deze een reactie WAAROM de groenteboer ANDRINGA heet in dit filmpje. Deze commercial heb ik ongeveer 3 jaar geleden geproduceerd, ik ben executive producer bij een productiemaatschappij voor commercials in Amsterdam (ander werk kun je zien op www.czar.nl). De (eigenlijk levensmiddelen) winkel Ak was uitgekozen vanwege zijn ligging op de hoek van de straat aangezien we een goed overzicht nodig hadden van de enorme toeloop van mensen. Daarbij had de "stunt" met de auto's ruimte nodig. Omdat reclames zo kort zijn moet je heel duidelijk communiceren: spruiten = groenteboer dus op het raam: ANDRINGA Groente & Fruit. Waarom Andringa? Toen we aan het bedenken waren hoe de winkel dan moest heten hebben we allerlei namen genoemd zo ook mijn meisjesnaam Andringa, de creatieven van het reclamebureau DDB, die het idee bedacht hebben voor Achmea, vonden dat een mooie Hollandse naam, dus werd het ANDRINGA." Sybrig stuurde een digitaal filmpje mee, leuk, nu heb ik eindelijk die reclamestunt kunnen zien!

Oare kear mear! Mei freonlike groet,

Tsjikke Andringa (YB 12214)

Op 9 en 10 september 2005 hield de familietak NB haar tweejaarlijkse reünie. De reünies vinden al plaats vanaf de zeventiger jaren. Sinds enkele jaren worden onze familieweekenden georganiseerd door de derde generatie. De kinderen van Rindert (NB 22113) en Miep hadden met hun respectie-velijke partners de organisatie op zich genomen. Dit jaar stond de reünie in het teken van "Back to Brabant" en refereerde duidelijk aan die van de beginjaren in de grote tuin van Rindert en Miep in Noord-Brabant.

We werden naar een plaats ergens in de bossen even buiten Eindhoven gedirigeerd. Voordat het programma van start ging werd er eerst gebarbecued. Na het eefestijn werden de aanwezigen in groepen ingedeeld en ontvingen de deelnemers elk een T-shirt, voorzien van een Andringa-familiewapen. Iedere groep had zijn eigen kleur, zodat er meteen al een flink hij/zij gevoel ontstond. Zoals altijd bij deze groepsindelingen was het de bedoeling dat de groepen tegen elkaar gingen strijden. Nou, daar hoefden de organisatoren niet veel voor te doen, want dat ontstond vanzelf wel! De eerste opdracht was een absolute knaller. Uit elke groep moesten steeds twee leden in pakken à la soemievechters in een ring tegen elkaar strijden, dat was echt lachen. Vooral als een heel klein groepslid tegen een grote moest strijden. Hilariteit alom. Na deze soemie voorstelling werd de wedstrijd uitgetild boven het fysieke peil waarop het begonnen was, want bij het volgende onderdeel kwam het aan op intelligentie, taalkennis, snelheid en originaliteit. De organisatoren slaagden er keer op keer in de deelnemers op het verkeerde been te zetten bij dit leuke taalspel, want dat was het. Liederlijk Brabants moest worden vertaald in keurig Nederlands. Daarbij bleek dat Brabanders toch wel in staat zijn om beschaafd Nederlands te spreken en beschaafde Nederlanders weinig snaptten van het Brabants.

Aangezien het alweer enige tijd geleden is dat dit evenement plaats vond en ik op die avond tijdens de kaartwoede die na het familiespel uitbrak, nogal wat drank tot mij had genomen, weet ik niet duidelijk meer wat we die avond verder hebben uitgevoerd met dat groepsspel. Wel weet ik dat het allemaal héél gezellig was en dat ik nadien met een aantal broers, heb 'getachtigd'. Na een korte nacht en een uitgebreid ontbijt werd het groepsprogramma vervolgd. Met onze kleurgenoten werden we op pad gestuurd, zeg maar het bos ingestuurd, op een heel eigenaardige fiets. Met zijn viere trapte je tegelijk en een aantal nietsnutten zaten dan voor of achterop. Ook peddelden enkele groepsleden mee op een autopet. Onderweg moesten er opdrachten worden uitgevoerd en plekjes worden opgezocht die op foto's stonden die we mee hadden gekregen. Dat leverde dan iedere keer een letter op, zodat je aan het eind een woord kon vormen. Dat woord van ons

leek nergens op. We hebben nog getracht om af te kijken, om anderen om te kopen en andere chantagemiddelen uitgeprobeerd, maar dat mislukte. Het zat ons echt niet mee. Na afloop van de excursie behandelde de wedstrijdleider de opgaven. Discussie was daarbij verboden en klachten mochten niet worden ingediend, dus namen wij maar genoegen met onze laatste plaats. Daarna was er weer soep, brood en vlees van de barbecue voordat de reünie werd afgesloten met de traditionele openbare veiling van overgebleven (etens-) waren. Terecht kregen de organisatoren applaus van de deelnemers en warme woorden van broer Jan, de oudste der NB 2211 groep sinds Moeder Ali Andringa vorig jaar augustus overleed. Dit was de eerste reünie zonder haar opgewekte aanwezigheid. Wij misten Moe allemaal, maar door de uitstekende organisatie, de leuke activiteiten en de opgewekte stemming is het een grandioos weekend geweest. Moe zou niet anders gewild hebben dan dat het op deze positieve wijze verder zou gaan!
Herman Andringa – NB 22114

INHOUDSOPGAVE

Andringa Stichting adressen	pag. 2
Enkele belangrijke mededelingen	pag. 3
Column	pag. 4
Bestuurszaken	pag. 5
Andringa's geplaatst in hun historische omgeving	pag. 10
Spoor- en sprakeloos	pag. 11
Familieberichten (huwelijk – geboorte – overlijden)	pag. 13
Terug in Friesland	pag. 20
Oude Andringa grafsteen onder kerkvloer te Goutum	pag. 22
Ontmoetingen met Andringa's – 7 -	pag. 24
Familiereünie familietak NB 2211	pag. 27
Andringa boekbestellingen en kalenders	pag. 28

Andringa - publicaties

De Andringa familieboeken en Andringa kalenders zijn te bestellen door het verschuldigde bedrag over te maken naar:

Andringa Stichting, Waterlelie 5 te Kollum
Postgirorekening nr. 99008 onder vermelding van: Bestelling
.. x boek deel 1 en/of .. x boek deel 2 en/of .. x kalender.
Noteer duidelijk uw naam en adres op de acceptgirostrook.

Na ontvangst van het bedrag
krijgt u het bestelde thuis gestuurd.

Persoonlijk boeken of kalenders afhalen en betalen mag ook,
maar laat dit dan even van te voren weten aan:
Fam. F. Ettema - Andringa, Geert Knolweg 48, 8501 MK Joure

Kosten van de publicaties:

Andringa Boek deel 1 (1985)	€ 40,00
Andringa Boek deel 2 (1996)	€ 25,00
Engelse versie (korte samenvatting bij deel 1)	€ 20,00
(Bij bestudering van deel 2 is deel 1 nodig als naslagwerk)	

Kalender per stuk € 10,00
TIJDELIJKE ACTIE (tot eind 2005): GRATIS KALENDER
bij giften groter dan € 25,00 voor de Andringa Stichting

Verzendkosten per boek in Nederland	€ 5,00
Verzendkosten per kalender in Nederland	€ 2,50
Verzendkosten naar het buitenland in overleg	